

HISPALENSIS CONVENTVS,

SIVE

ANDALVZIE PARS.

HISPALENSIS Ecclesie Diocesis in ea Hispania provincia continetur, qua cunctas diuine cultus & quodam fertili ac peculiari nitore praeedit. Batiam veteres à Batijunio, recentiores Wandalicam, à Wandalis eam posteriori seculo occupantibus, vocarunt. Cuius quidem conuentus omnium Regionum, atq; conuentuum Hispania, cum frequentia & ciuitate populorum, tum diuitiis, & beata rerum omnium copia felicissimus iura censetur, fidem etiam accipientibus Gracorum carminibus, qui Elysiarum amantates & delicias huic tractui adfingunt qui Oceano occiduo obiectus est: longe lateq; patet hoc territorium in ducenta ferme egregia oppida, vicis quamplurimis non annumeratis, ut vnus hic conuentus pluribus oppidis iuridicum nunc sit, quam omnes quatuor simul in ea provincia fuisse: quos auctore Plinio c. lxxv. tantum intra dedisse constat. Nam quota pars hac fuerit, si centum pagorum milia accensantur quae à diuo Ferdinando Rege in Hispalensi agro quem Axarasiū & Arabes vocarunt, cum ipsa vrbe in fidem recepta sunt? Sed ea expulsi Barbari magna ex parte desolata sunt: limites autem vt ab antiqua conuentuum descriptione multum recessere, ita ad Vambae Regis formulam cunctis Hispania ecclesiis praescriptam propius accedunt. habet enim hac Diocesis ab Orta Cordubensium territorium, ab Occasu Algarbiorum fines; qua Septentrionem spectat, eam Lusitania ditionem attingit, qua diui Jacobi magistratus appellatur. cetera vero Meridiem versus Gaditano conuentu, & Oceano clauditur. oppida in ea praecipua quamplurima sunt, in primis ipsa vrbi regia Hispalis amplissimo atque amantissimo situ, & pulcherrimo murorum ambitu ad Batij oram posita. Batij ex saltu Tygensis ortus, & egregie adoptata provincia vrbis praeterlapsus iam inde ab hac illustrissima colonia olim Romulea cognominata, navigabilis & piscoso alneo ad Gaditanum Oceanū per sexaginta passuum milia decurrit, ripis vtriusque oluetis, vineis, & mira hortorum amantate florentibus & incundissimo citriorum odore fragrantibus.

Est autem Hispalis adificiis tum sacris tum profanis omnium Hispania vrbium ornatisima, cultu, & elegantia cinium & quodam prinate & quasi nativo splendore nulli totius orbis secunda. pietas in ea, & honorum artium studia, & nobilitatis exercitamentum apprime florent. diuitia etiam, & opes, quantas nulli vniquam Regno aut Imperio quamuis excellenti, nisi vni forsā Romano, contigisse legimus, in eam congesta sunt. Ipsa enim omnium Europae vrbium opulentissima, quas ab altero pane terrarum orbe quem prima aperuit, immensas, nec vllis prius seculis auditis diuitias accipit, in vniuersum Christianum orbem large diffundit. ac ipsos etiam Barbaros, qui penitiora Asia atque Africa Regna colunt, abinde locupletat. centum, & amplius auri milliones per aliquot annos in Basilica Iudicij commercij in commentariis bona fide relatis constat. vt hinc aestimare liceat tantumdem certe à veltoribus occultatum, ne rex ad tempus mutaretur, timentibus. quid si infinitum, & pene incredibile opum vim expendamus qua ad hac tempora à principio Atlanticae navigationis cō coniecta est; binis classibus quotannis non alto mercium genere, quam auro & argento onustis, ac eo plerumque subactis ad nos redentibus? Sed hac peregrina & aduenticia quisquam dixerit. porro propriis diuitiis adeo pollens est, vt Regij sui, cuius nomini, ac maiestati deuotissima est, seseque millionem aureorum in singulos annos obsequij & vectigalium ergo libenter reddat: quantis multi principes ex integris Regibus corradere vix possunt. versantur ibi hospitum, & aduenarum mercimonijs causa innumerabiles turbae, ac praeter hos censā sunt in ea à proximis annis viginti quatuor cinium milia priuatas domos aut domicilia habentium, in viginti octo tribus diuisa; quarum prima D. Maria titulo, & sano insignis est, quo nullum habet Christianus orbis excellentius, si operis amplitudinem & maiestatem sacra quadam hilaritate, & pulchritudine venerabilem, & iurim summa celsitudinis, è qua ad statas horas signum datur, editissimo & operosissimo fastigio admirabilem spectet, unde in vniuersam vrbem & latissime circumiacentes campos inuendissimus prospectus est. Quid Regia arcis ornamenta vere Regia deserviant, qua nullam elegantioris structurae, aut gratioris voluptatis Hispani Reges habent, quid praeterea sumptuosa ducum, comitumq; & illustrium procerum palatia; quid amantissimis finibus, & viretis ornatis aedes memorem? praeterea antiquos aquarum riuos longe per arcus in varias vrbis regiones derivatos, & recentiores s. v. q. ii. ingenti sumptu & industria ad Herculanā quas vulgo vocant, columnas deductos, & publica voluptati dicatos, palustri, & vltimoq; vastissima amplitudinis area, confitis arboribus, in pulcherrimum viridarum reformatā, & latissimis spatis in circi speciem ad decursiones & voluptarias inambulationes relictis. Iam, vero suburbanos hortos omnibus deliciis & amenitatibus refectissimos, totq; per agros & ad Batij ripas magnificētissime extructa praetoria quis dignis laudibus prosequatur? è quibus committentes naues, & ex vtriusque orbe redeuntes quotidie spectare licet. Ipsa enim Hispalis Oceani Regina, quasi amborum, sequestra, in medio posita, vtriusque felicissimis navigationibus, & opulentissimis commercijs coniungit. longum fuerit vrbani finatus & Regij pratorij maiestatem, & Trianensem arcem commemorare. Est autem Trianae egregium suburbium ter mille fere ciuium ad vltiorem Batij oram habitatum, publico ponte, & multis nauigijs frato, citeriori ripe atq; vrbis sese coniungens. qui vero aruorum latitum & felicitatem omni genere frugum redundantem consideret, id certe luxuriantis naturae & profusissime genio indulgentis opus esse dicat, nec vti quā alius, vt humanis voluptatibus, & commodis gratificetur, aequè delicatioris operis, suas ostentantis, atq; exornantis.

Secundum hanc Casariam, quam nunc Xeritum limitaneum vocamus, & Astigi colonia Romanorum, Iulia Firmata cognominata, ciuili auctoritate magnitudineq; ceteris praestat. Carmo & Vtraria duo Hispalensium vberima horrea & cellaria suam laudem merentur. Sequitur Marchena ex saxorum monumentis nescio qua fide Martia colonia appellata, & Arcobriga clarissima Pontiorum ducum familiae gentilia oppida. ad hac Vrsao, qua & Genna Urbanorum, nunc Ossunum vocant, Gironum illustrissimum & opulentissimum ducatus insignis, etiam Academia celebris. Sunt etiam insignes & olivatae, messe & vindemia Constantina, Cazalla, Moronim; & antiquitate celebris, nec vllis frugum laude secunda Nerbis, Aelij Antonij Latine lingua apud nos inflaturatoris, & parentis felicissima patria, ad Batij aenaria posita, & in ipsi Oceani sinu quem Batij iam maris aucta amplissimum influit, Lucifery promontorium, Solucar vel Santlucar vocamus, opulentum Gotthmanorum ducum Emporium & Atlantici orbis navigationibus opportunum, cetera huius Diocesis insignia oppida breuitatis causa omitto.

Terra in vniuersi hoc tractu ad miraculum vlg, frumenti, vini, & olei, & omnis generis frugum feracissima est, quibus longinquas, & transmarinas provincias replet; & quam merito Plinius ante Italiae laudes posuisset, nisi homo stultus patriam anteferre voluisset; secundum eum Hispania, quacumque alius iter mari, commendata: quod nos de ea Batice parte potissimum intelligimus, qua ad Hispalensem conuentum spectat, est enim Oceano & Zephyg lenibus flabris exposita. Calum in ea indulgens & felici quadam hilaritate & temperie ridens: homines ad pietatem & bonas artes nati, ingenio florentes, & acuti, & qui ingenua quadam animorum indole ac virtute praestantes, quae Batidis quasi peculiaris & gentilis est, nec vrbanius of-ficiis, nec rei militaris gloria ab aliis nationibus vinci se patiuntur.

Hispalensis Archiepiscopus post Toletanū primas fere in Hispania: habuit olim à suffragiis vndecim Episcopos, vt ex conciliorum subscriptionib. constat. Cordubensem, qui nunc à Toletana sede ius sacrum perit. Iliberitanum, qui post institutionem Hispania in Granatensem metropolim cessit. Ilipensem, vel Elepensem, ab Ilipe vel Elepe, qua nunc Peñaflor, quod oppidum scdis honore caret, & Hispalensis Ecclesiae cessit. Tuccianum, vbi nunc Martos, Augusta Gemella colonia appellata, quae hodie Episcopum non habet, & Giennensi adiuudatur. Malacitanum, qui nunc etiam Hispalensis suffragatur. Aegabriensem, vbi nunc Cabra, antiq; situm non habet, & pertinet ad ecclesiam Cordubensem. Asindensem vel Asidonensem, ab Asidonia, quae nunc Medina Sidonia, Gaditano episcopo subdita, translata etia Gadesca sede, alius Asidonia, non longe ab eo situ vbi nunc Xeritum est, assignatur, Sidonia hortis, hodieq; ad Lethes fluminis ripam nomen vetus retinentibus, & Asidonia Casiana cognominata fuit, cuius cognominis non obscura vestigia, quamuis à Barbaria corruptum, nomen Xeritij seruat, nisi in eo tractu eiusdem nominis fuisse dicamus. habuit etiam Ossonobensem, ab Ossonoba prope Phaurum oppidum in Algarbijs, Mauri Exubam fecerunt, qua post in Siluensem ecclesiam concessit, quae cum Hispalensis esset obnoxia, patrum memoria Aeborensi in metropolim erecta contributa est à Paulo tertio P. M. Abderitanum, qui in Almeria sedem migravit, & nunc Granatensis suffragatur. Astigitanum, qui Hispalensis ecclesiae coaluit. Italicensem, ab Italica nobilissima Romanorum nō tam ciuili quam Imperatorum colonia, qua ad sextum lapidem ab Hispali trans Batim sua, Antistite Gerontio Martyre, Diuo tutelari, venerabilis olim fuit. dedit hac Traianum, Hadrianum & Theodorum optimos maximos & Augustos rerum dominos. vulgo Hispalis verna appellatur, vastissimis etiam ruinis vix dum superstitibus, miserabili humanarum rerum exemplo, eo magis dolendo, quod pulcherrimi & amplissimi amphitheatris moles, quae disiecta superest, veteris magnitudinis, & nobilitatis memoriam facit suauissimam.

Habet hodie Hispalensis antistes episcopos Suffraganeos Malacitanum, Gaditanum & Fortunatarum insularum. Huius ecclesiae maiestatem dignitatemq; & opulentiam breui compendio dicere non possumus, hoc fuerit satis, quantum ex collegiasticis rationibus colligimus, ipsi antistiti centum & amplius aureorum milia annui redditus cedunt. Primarij templi facta testis triginta & amplius milia: Senatus vero ecclesiae centum & viginti milia fert, quae in canonicos 40, & vndecim praerogatiua dignitatis sacerdotia, itidem in viginti portionarios, quos vocant, totidemq; semiportionarios sodes distribuntur, ea lege, vt canonici & dignitates ex diurno canone ad bina milia aureorum quotannis accipiant, portionariis quadrante minus, semiportionarijs triens ex dimens reddatur. Horum post praesulem summa auctoritas penes decanum est, cuius dignitas quinque milibus aureorum censetur. Sunt praeterea in ecclesia Sacrifici viginti, quos à numero vicenarij vocamus, qui nocturnis diurnisq; psalmodijs assidui ducentos & amplius aureos merentur: & ducenti alij sacerdotis, qui ex priuatis sacellis satis commoda ferunt stipendia, beneficia ad hac per omnem Diocesim optima sexcenta fere, quorum multa singulis, & binis etiam aureorum milibus censentur: minorum vero sacerdotiorum, quae capellaniae vocant, duo milia ferme numerantur. Sunt etiam in hac Diocesi innumera monachorum & sacrarum virginum monasteria, in quibus multum religio piget, & in illis etiam litterarum sacrarum studium cum magno reipublice nostra commodo, multa ex his fena aureorum milia annui redditus ferunt. certe vnum Carthusianum, quod ad Batim in ipso Hispalis prospectu magnificentissime extructum est, supra viginti quinque milia refert. Longum sit etiam hospitalis pauperum domos recensere, cum in vna Hispali tantum ultra centum viginti numerentur egregie dotatae, vt multa octo milibus aureorum, nonnulla quindecim milibus annuis locupletata sint. Haec de hac regione D. Franciscus Pacietus licentiat.

